

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ТАЪЛИМ, ФАН ВА ИННОВАЦИЯЛАР ВАЗИРЛИГИ

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

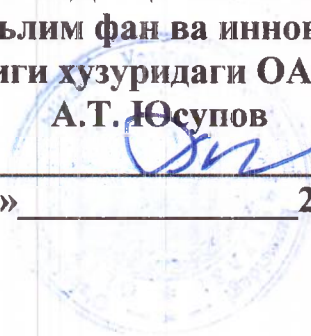
Тошкент давлат иқтисодиёт
университети ректори
Т. Гешабаев

_____ 2025 й.

«ТАСДИҚЛАЙМАН»

Олий таълим фан ва инновациялар
вазирлиги ҳузуридаги ОАК раиси
А.Т. Юсупов

« _____ » _____ 2025 й.

13.00.02 – “ТАЪЛИМ ВА ТАРБИЯ НАЗАРИЯСИ ВА МЕТОДИКАСИ”

ихтисослиги бўйича малакавий имтиҳон

ДАСТУРИ

ТОШКЕНТ – 2025

КИРИШ

Бугунги кунда республикамизда амалга оширилаётган ижтимоий-иқтисодий ўзгаришларни инобатга олган ҳолда таълим тизимига киритилаётган бир қатор ўзгаришлар ёшларимизни давр талабларига мувофиқ тарбиялаб, вояга етказиш имкониятини юзага келтирди. Мамлакатимизда илм-фан, техника ва технологиянинг тезкор ривожланиши, маиший турмуш шароитининг яхшиланиши, инсон томонидан табиатга кўрсатилаётган салбий таъсир доирасининг тобора кенгайиши, ахборот-алоқа алмашувининг такомиллашуви, шунингдек, компьютер ва мураккаб техникалар хизматининг ижтимоий ҳаётнинг турли соҳаларида устувор ўрин тутиши кишилиқ муносабатларида ижобий ҳамда салбий ҳолатларнинг юзага келишига сабаб бўлмокда. Ҳозирги кунда инсон, унинг ҳар томонлама уйғун камол топиши ва фаровонлиги, шахс манфаатларини рўёбга чиқаришнинг шароитлари, унинг таъсирчан механизмларини яратиш, тафаккур ва ижтимоий ҳуқ-атворнинг андозаларини ўзлаштириш мамлакатимизда амалга оширилаётган ислохотларнинг асосий мақсади ва ҳаракатлантирувчи кучидир.

Республикамиз олий таълим муассасаларида таълим соҳасидаги инновацион фаолиятни ривожлантириш педагогик муаммо сифатида талқин этилганлиги боис, 2020 йил 23 сентябрда тасдиқланган янги таҳрирдаги Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонунида ҳам, “Таълим соҳасидаги экспериментал ва инновацион фаолият таълимни модернизация қилиш мақсадида амалга оширилади ҳамда янги таълим технологиялари ва ресурсларини ишлаб чиқишга, уларни синовдан ўтказишга ҳамда таълим жараёнига жорий этишга қаратилган.”¹-деб белгилаб қўйилганлигини келтириб ўтиш мумкин.

Мамлакатимиз олий таълим муассасалари талабаларининг креатив салоҳиятини ошириш, касбий ижодий қобилиятларини ривожлантириш, мустақил фикрлаш қобилиятларини шакллантириш, ўқув режа, дастур ва адабиётларни яратиш тизимини янада такомиллаштиришнинг ҳуқуқий-меъёрий асослари яратилди, таълим тизимини моддий-техник базаси ривожлантирилди. Бўлажак мутахассислар учун олий таълим муассасасида таълим олиш жараёни – педагогик фаолиятни муваффақиятли амалга оширишда касбий жиҳатдан аҳамиятли саналган сифат, билим, кўникма ва малакаларни ривожлантириш ҳамда ўз-ўзини такомиллаштиришнинг энг мақбул даври ҳисобланади.

Республикамиз олий таълим тизимида мутахассисларни тайёрлаш тизимини замон талаблари даражасида қайта ташкил этиш мақсадида иқтисодий таълимнинг ҳалқаро андозаларидан самарали фойдаланиш долзарб аҳамият касб этмокда. Чунки, дунёнинг ривожланган ва бозор иқтисодиёти амал килаётган мамлакатларнинг деярли барчаси янги механизмнинг кескин ўзгаришларига мослаша оладиган ва ҳар қандай шароитда рақобатлаша оладиган

¹ O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni – T.: 2020 yil, 23 sentyabr //O'zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi: www.Lex.uz.

мутахассисларни тайёрлаш борасида замонавий иқтисодий таълим тизимига эгадирлар.

Мамлакатимизда сўнгги йилларда олий таълим муассасаларида олий таълимдан кейинги таълим тизимини янада такомиллаштириш, касбий инновацион фаолиятга тайёрлашнинг яхлит тизимини яратиш, янгиликка интилувчан, инновацион фаолият билан шуғуллана оладиган юксак салоҳиятли кадрларни тайёрлаш, инновацион фаолиятни такомиллаштириш, касбий фаолият йўналишлари қамровини кенгайтириш, касбий инновацион фаолиятларни ривожлаштириш ҳамда моддий-техника базани кенгайтиришнинг меъёрий ҳуқуқий асослари яратилмоқда. "...Иқтидорли ва истеъдодли ёшларни қўллаб-қувватлаш ҳамда рағбатлантириш", "...Салоҳияти ва ўзига хос хусусиятидан келиб чиқиб, халқаро рейтингларга киритиш бўйича 5 йилга мўлжалланган мақсадли дастурларни ишлаб чиқиш ва тасдиқлаш"² устувор вазифа сифатида белгиланди.

Бугунги кунда мамлакатимиз педагог олимлари ва амалиётчилари томонидан илмий асосланган илғор таълим технологиялари ва ахборот технологияларини ишлаб чиқиш ва уларни таълим-тарбия жараёнига жорий этиш, меъёрий ҳужжатларни такомиллаштириш, таълим сифатини яхшилаш бўйича тадқиқотлар олиб борилмоқда.

Мамлакатимизда ҳам меҳнат бозори ва иш берувчиларнинг эҳтиёжларига жавоб берадиган мутахассисликлар бўйича юқори малакали кадрлар тайёрлаш ҳамда ишга жойлаштириш борасидаги ишларни такомиллаштириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилган. Ушбу вазифаларни илмий-назарий жиҳатдан ҳал этишда олий таълимда бакалаврият таълим йўналишларининг умумкасбий ва ихтисослик фанларидан тузилган фан дастурлари мазмуни ҳозирги замон инновацион ва педагогик технологиялари ёрдамида тегишли мутахассисликка оид амалий масалаларни ечиш бўйича ўқитишни мақсад қилиб қўйган. Бу эса олий таълимда фанлараро интеграцияни таъминлаш имкониятларидан унумли ва мақсадли фойдаланиш таълим жараёни самарадорлиги, кадрлар тайёрлаш сифатини оширишга ижобий таъсир қилишини кўрсатади.

Таълим сифатини янада такомиллаштириш, узлуксиз таълим тизимининг барча босқичларида ўқитиш сифатини таъминлаш, етук мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш, ушбу йўналишдаги ўқув дастурларининг узвийлиги ва узлуксизлигини таъминлаш ҳозирги пайтда давр талабига айланиб бормоқда.

Ушбу дастур олий таълимдан кейинги таълимда илмий педагогик кадрларни тайёрлаш жараёнининг таркибий қисми бўлиб, замонавий мутахассисларни касбий фаолиятида фойдаланиш учун уни ўзлаштиришга қаратилган. Олий таълимдан кейинги таълимда бўлган босқичларда орттирилган билимларга таянган ҳолда олий таълим муассасасида педагогика

² O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi PF-60-sonli "2022 — 2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. [www.Lex.uz](http://www.lex.uz).

фанини янада чуқурроқ эгаллаш ва танланган касбига йўналтирилган ҳолатда ўзлаштиришни кўзда тутди.

Дастур 13.00.02 – “Таълим-тарбия назарияси ва методикаси” ихтисослиги паспортига тегишли бўлган барча масалаларни ўз ичига қамраб олади.

Малакавий имтиҳон дастури 13.00.02 – “Таълим-тарбия назарияси ва методикаси” ихтисослиги бўйича педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори (ПхД) илмий даражасига талабгорлар учун мўлжалланган.

ТАЪЛИМ-ТАРБИЯ НАЗАРИЯСИ ВА МЕТОДИКАСИ

1-Мавзу. Ўзбекистонда профессионал таълим тизими ва уни замонавий талабларга мослаштиришнинг ўзига хос жиҳатлари

Профессионал таълимда интерактив ўқитиш усуллари, онлайн курслар ва модулли таълим шаклларининг жорий этилиши. Глобаллашув шароитида профессионал таълим шаклланишининг ўзига хос жиҳатлари. Ўзбекистон Республикасида профессионал таълимнинг ривожланиши. Фаннинг мақсади ва вазифалари. Касбий таълим методикаси, методология, метод тушунчаларнинг мазмуни. Касбий таълимнинг мазмуни. Иқтисодий фанларни ўқитишда фойдаланиладиган асосий тушунчалар моҳияти. Иқтисодий тоифа ва тушунчаларни баён этиш методикаси.

2-Мавзу. Таълим-тарбия назарияси ва методикасининг мазмуни, мақсади ва вазифалари

“Таълим тўғрисида”ги Қонун (Ўзбекистон Республикасининг янги таҳрирдаги Қонуни) таълим назарияси ва методологиясининг асоси сифатида. Юқори малакали кадрлар тайёрлашга қўйиладиган талаблар. Кадрлар тайёрлашдаги касбий-малакавий ўзгаришлар. Таълим мазмуни ҳақида тушунча. Таълим мазмунини белгилловчи объектив ва субъектив омиллар. Таълимда шахсий хусусиятларни ҳисобга олиш. Таълим тизимининг босқичлари, турлари. Мамлакатни модернизация қилиш шароитида касбий таълим жараёнининг моҳияти ва тузилиши. Касб таълимининг асосий компонентлари – таълим мазмуни, ўқитиш, тарбиялаш, касбий билим, малака, кўникмалар.

3-Мавзу. Ўзбекистонда узлуксиз таълим соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий тамойиллари

Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни ва унда ҳар томонлама баркамол, малакали мутахассисларни тарбиялаб вояга етказиш жараёнининг моҳияти. “Атроф-муҳитни асраш ва „яшил“ иқтисодиёт йили” Давлат дастури ва унда амалга ошириладиган вазифалар. узлуксиз таълим соҳасидаги давлат сиёсатининг асосий тамойилларининг моҳияти. Тараққиётга эришиш учун рақамли билимлар ва замонавий ахборот технологияларини эгаллаш зарурлиги. Мамлакатда илм-фани янада раванг топтириш. Ёшларни чуқур билим, юксак маънавият ва маданият эгаси этиб тарбиялаш.

4-Мавзу. Педагогик инноватика

Замонавий жамиятда таълимнинг ижтимоий ролини ўзгартиришнинг моҳияти. Педагогик янгиликларни яратиш, уларнинг педагогик жамоа томонидан ўзлаштирилиши ва баҳоланиши, улардан амалиётда фойдаланиш жараёнининг моҳияти. Педагогик инноватика янгиликлар назарияси ва технологияси сифатида. Таълим педагогик парадигмасини ўзгариши. Таълим жараёнига инновацияларни киритиш механизмларини ўрганиш.

5-Мавзу. Касбий таълимнинг умумий асослари. Янги ўзгаришлар ва ижодий йўналишлар

Касбий таълимда ўқитиш жараёнининг моҳияти ва қонуниятлари. Ўқитишнинг психологик асослари. Ўқувчи-талабаларнинг ўқув фаолияти. Ўқув фаолиятининг тузилиши. Ўқув фаолиятини шакллантириш. Ўзлаштириш жараёни. Ўзлаштириш даражаси. Таълимни ташкил этиш шакллари ҳақида тушунча бериш. Дарсга бўлган талаблар ҳақида. Анъанавий ва нўанавий дарсларни ташкил этиш услубиёти. Дарс жараёнида талабаларни ўзлаштириш кўрсаткичларини таҳлил қилиб бориш. Дарс турлари ва уларнинг тузилиши.

6-Мавзу. Таълим хизматлари бозорини бошқариш

Бошқарув фаолиятининг илмий асослари, ўқув-тарбия жараёнини бошқариш тамойиллари, усуллари ва воситаларини ўрганиши. Ўқитувчи-педагогнинг хусусий фанлар асосларини ўқитишга йўналтирилган амалий машғулотлар жараёнини ноанъанавий шаклларда ташкил этиш, таълим жараёнини мукамал андоза асосида лойиҳалаш, мазкур лойиҳалардан оқилона фойдалана олиш, амалий машғулот жараёнида таълим олувчининг назарий билимларини пухта ўзлаштириш, уларда амалий кўникма ва малакаларга эришувини таъминлашда бошқарувнинг роли.

7-Мавзу. Тарбиянинг асосий назариялари

Ижтимоий тузумларда таълим-тарбия ва унинг мазмуни. Жаҳон педагогика фанининг тараққиёт босқичлари. Қадимги Юнонистон ва Рим давлатларида таълим-тарбия, педагогик қарашлар. Жаҳон педагогика фани ривожланишига ҳисса қўшган буюк педагогларнинг ижтимоий педагогик фаолиятлари ва педагогик қарашлари.

8-Мавзу. Таълим - тарбиянинг умумий қонуниятлари

Таълим турлари, шартлари ва механизмлари. Ўқув фаолиятининг психологик моҳияти. Ўқув фаолиятининг беш элементи. Ўқиш мотивлари. Билимларни ўзлаштириш жараёни ва унинг психологик компонентлари. Таълимнинг ноанъанавий усуллари. Таълим ва ривожланиш муаммосига доир назариялар. Мустакил тафаккурни ривожлантириш. Педагогик технологиялар. Кўникма ва малакаларни шакллантириш. Ўқув фаолиятини бошқариш. Тарбия мақсадлари, усуллари ва ёндашувлари. Ривожлантирувчи таълим. Хулқ-атвор ва одатни шакллантириш - шахсни тарбиялашнинг асосий йўналиши сифатида.

9-Мавзу. Шахснинг ривожланиш ва шаклланиш омиллари

Шахс ҳақида тушунча. Шахснинг шаклланишига таъсир этувчи омиллар. Биологик омилнинг шахс тараққиётидаги ўрни. Ижтимоий омил ва унинг шахс шаклланишига таъсири. Мақсадга мувофиқ олиб бариладиган таълим-тарбия.

Ўз-ўзини тарбиялаш. Шахс шаклланишида қарама-қаршиликларни ўрни. Ички ва ташқи қарама-қаршилик.

10-Мавзу. Иқтисодий ривожланган хорижий давлатларда таълим тизими

Ривожланган давлатлар Германия, Англия, Францияда таълим тизимининг тузилиши ва ўзига хос хусусиятлари. Ривожланган хорижий давлатлардаги таълим-тарбия, мактаб ва маориф тараққиётининг асосий йўналишлари. АҚШ да таълим тизимининг тузилиши. Таълим босқичлари. Япония таълим тизимининг таркиби, боғчалар, бошланғич мактаб, кичик ўрта мактаб, юқори ўрта мактаб, олий таълим тизими. Бу давлатлардаги таълим тизимининг ютуқлари ва камчиликлари. Ривожланган хорижий давлатлар ва Мустақил Ўзбекистон Республикаси таълим тизимидаги ўзаро уйғунлик масалалари.

11-Мавзу. Талабаларга муаммоларни ҳал қилишда ижодий ёндашув методларидан фойдаланиш: “Кейс-стади” ва “Ўқув лойиҳа” методлари

Кейс-стади методини келиб чиқиш тарихи. Кейс технологиясининг тузилиши, турлари. Кейс технологиясининг мазмуни, мақсади. Ўқув жараёнида кейсларни ишлаб чиқиш ва унинг асосида талабаларнинг фаолиятини ташкил этиш маҳорати. Иқтисодий таълим тизимида кейс технологияларидан фойдаланиш. Чет эл таълим тизимида кейс технологиялари. Кейс технологиясининг долзарблиги ва аҳамияти.

Лойиҳа методи, унинг мазмуни ва мақсади. Лойиҳанинг турлари. Лойиҳа методини ишлаб чиқиш қоидалари. Олий таълим тизимида лойиҳа методидан фойдаланишнинг аҳамияти. Иқтисодий таълим тизимида лойиҳа технологиялари. Ўқув жараёнида лойиҳа методини қўллаш маҳорати. Чет эл таълим тизимида лойиҳа методидан фойдаланиш амалиёти.

12-Мавзу. Касбий фанларни ўқитиш услубиёти

Касб таълими методларининг умумий тавсифномаси. “Метод”, “Методика”, “Методология” тушунчалари. Таълим методлари классификацияси. Ўқитиш усулининг таълим технологиясидаги ўрни ва роли. Сухбат, оғзаки, машқ, кўргазмалилик, маъруза, ҳикоя, видеоусул, китоб билан ишлаш, лобаратория, ишбилармон ўйинлар, баҳс, мунозара, муаммоли усул, тестлар усули, лойиҳалар усули. Таълим оловчиларнинг ўқув, билим фаолиятини ташкил этиш. Таълим оловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларини назорат қилиш. Таълим мезонларини танлаш.

13-Мавзу. Педагогнинг инновацион таълим муҳитини шакллантириш ва бошқариш маҳорати

Педагоглар касбий маҳоратининг асосий компонентлари. Ўқувчилар гуруҳларида ўзаро муносабатларни бошқариш. Таълим жараёнида ўқувчи-талабаларнинг индивидуал-психологик хусусиятларини инобатга олиш. Ўқувчиларнинг ўзига хос психологик хусусиятлари. Мактабга ижтимоий-

психологик мослашув йўллари. Ўқувчилар интеллектуал ривожланишида кичик мактаб даврининг аҳамияти. Талабалар гуруҳий фаолиятини ташкил этиш. Ўқув жараёни давомида юзага келадиган муаммолар. Таълим жараёнини бошқаришда гуруҳнинг ва ўқувчи-талабаларнинг хусусиятларини ҳисобга олиш.

14-Мавзу. Профессional таълим муассасида тарбиявий ишлар назарияси ва амалиёти

Профессional таълим муассасаларида тарбия жараёнининг моҳияти ва вазифалари. Тарбия жараёнининг жамият тараққиётидаги роли. Тарбиявий ишлар назарияси. Буюк алломаларни тарбия соҳасидаги педагогик фикрлари, тажрибалари. Тарбия жараёнини тарбияланувчиларнинг қизиқишлари, имкониятлари, талаб ва тақлифларини ҳисобга олиб ташкил этиш. Тарбиянинг мураккаб жараён эканлиги ва унинг миллий ғоя, миллий мафкурага боғлиқлиги. Ўқув юрти, оила, маҳалла ва жамоатчиликнинг биргаликдаги тарбиявий ишларини такомиллаштириш вазифалари. Профессional таълим муассасаси – баркамол авлодни тарбиялаш тизимининг бош бўғини. Маънавий-ахлоқий тарбиянинг вазифалари. Одоб-ахлоқ асослари. Талаба-ёшларда маънавий-ахлоқий одатларни тарбиялашнинг вазифалари.

15-Мавзу. Таълим мазмунини лойиҳалаш

Таълим мазмуни тушунчасининг моҳияти. Самаралаи таълим мазмунини шакллантиришнинг асосий манбалари ва омиллари. Таълим мазмунини лойиҳалаштириш моҳияти. Ўқув режалар, ўқув дастурлар, дарсликлар ва ўқув қўлланмаларнинг тавсифи. Педагогга таълим мазмунини лойиҳалашга қўйиладиган зарурий талаблар.

16-Мавзу. Касб таълими жараёнида таълим методларни танлаш мезонлари

Ҳозирги замон ўқитиш воситаларининг яратилиши, тавсифномаси. Ўқитиш воситаларининг ривожланиш истиқболлари. Таълимий фикрлашни ривожлантириш. Анъанавий ва ноанъанавий дарс бериш услублари. Америкача ва инглизча мунозара. Кичик гуруҳларга бўлиб ишлаш, дебатлар, баҳс мунозараларни ташкил этиш усуллари. Дарсларни аниқ йўналтирилган саволлар асосида олиб бориш услуби. Гуруҳларни жуфтлик ёки кичик гуруҳларга бўлиб дарс ўтиши услуби. Дарс жараёнида моделлаштирувчи ўйинларни қўллаш. Моделлаштирувчи ўйин усулининг афзалликлари.

17-Мавзу. Тарбия назарияси

Тарбия жараёнининг моҳияти ва вазифалари. Тарбия жараёнининг жамият тараққиётидаги роли. Баркамол шахсни шаклланишида тарбия усуллари ва турларининг аҳамияти. Тарбия назарияси. Буюк алломаларнинг тарбия соҳасидаги педагогик фикрлари, тажрибалари. Тарбия методлари. Ўқитувчи-педагог ижодий фаолият эгаси. Тарбия жараёнини тарбияланувчиларнинг қизиқишлари, имкониятлари, талаб ва тақлифларини ҳисобга олиб ташкил

етиш.Тарбияланувчиларни миллий ғоя, миллий мафкура рухида тарбиялаш, виждон ва уни тарбиялаш, меҳнат тарбияси, ақл тарбияси, эркин фикрлаш рухида тарбиялаш, одоб-ахлоқ асослари. Тарбия методларини оптимал танлаш ва самарали қўллаш шартлари. Тарбия методларини такомиллаштириш.

18-Мавзу. Ўқитиш жараёнида қўлланиладиган таълимнинг ташкиллаштириш шакллари

Таълим шаклларининг тарихан пайдо бўлиши, дарс-таълимнинг асосий шакли. Дарсга қўйилган асосий талаблар, дарс самарадорлигини ошириш омиллари. Дарс турлари. Маъруза ва семинар дарслари. Экскурсия. Лаборатория. Такрорлаш ва умумлаштириш дарслари. Таълимни ташкил этишнинг шакллари танлаш усул ва услублари. Ўқув жараёнида талабалар мустақил ишини ташкил этишнинг услублари. Курс иши, илмий доклад-мустақил изланишнинг асосий шаклидир.

19-Мавзу. Касб таълимида маъруза ва унга қўйиладиган асосий талаблар

Таълимни ташкил этиш шакллари. Маъруза ва унга қўйиладиган асосий талаблар. Маърузаларнинг турлари. Кириш маърузаси, якунловчи маъруза, обзорли маъруза. Маърузанинг функциялари, маърузада реал фактлар маълумотларнинг ўрни. Маърузани баён қилиш услублари. Маъруза матнини тайёрлашга қўйиладиган асосий талаблар. Маърузада индуктив ва дедуктив услубларни қўллашнинг аҳамияти. Маъруза жараёнида педагогнинг касбий маҳорати.

20-Мавзу. Таълим муассасасини бошқариш

Педагогик жамоа – ўқув муассаси бошқаришнинг объекти. Педагогик бошқариш тушунчаси. Ўқув-тарбиявий жараёни бошқариш. Педагогик фаолиятни фаоллаштириш. Педагогик фаолиятни бошқариш дастури. Ахборотларни қабул қилиш ва уларнинг таҳлили. Раҳбар ва унинг шахси: маънавий етуклиги, интизом ва меҳнатга бўлган муносабати, билим даражаси, ташкилотчилик қобилияти, бошқариш самарадорлигини ташкил қила олиш қобилияти. Шахс ривожланишини ҳаракатга келтирувчи куч. Таълим муассасаси бошқарувининг педагогик йўналтирилганлиги. Бошқарув фаолиятини амалга оширишда маркетинг. Таълим тизимини бошқариш структураси.

21-Мавзу. Ўқув жараёнининг асосий таркибий компонентларнинг тавсифи

Дидактика-педагогиканинг таълим назарияси ва амалиёти асосларини ўргатувчи бўлим. Мутахассислар тайёрлаш миллий дастурида таълимга янгича ёндашиш. Таълимни ижтимоий- иқтисодий таракқиётнинг ҳаракатлантирувчи кучига айлантириш ғояси. Таълимнинг жараёнлилиги. Таълим методи, таълимнинг мақсади ва вазифаларига боғликлиги. Методларни ўқувчиларнинг ёшига, таълимнинг мазмунига ва функцияларига қараб танлаш. Таълим

воситалари. Таълим методларини таълимнинг мақсади ва вазифаларига боғлиқлиги. Таълим воситалари. Дидактик ўйинлар.

22-Мавзу. Ўз-ўзини бошқариш педагогикаси

Ўз-ўзини бошқариш ва тарбиялаш ахлоқий сифатлардан бири эканлиги. Ўз-ўзини бошқаришнинг мутахассис шахсини шакллантиришдаги ўрни. Иродавий сифатлар: ўз-ўзини тута билиши ва ички қайғуриши. Мутахассис характеридаги одатлар: ижодкорлик, хушчакчаклик, маданиятлилик, хушмуомалалик. Мутахассис ўз ижодий фаолиятини бошқаришининг йўналишлари: ўз-ўзини танқид, ишбилармонлик, ҳаёлий ижодкорлик, ташаббускорлик, бошланган ишни ниҳоясига етказиш ва ўз устида ишлаши. Ўз-ўзини бошқаришнинг илмий ва педагогик асослари.

23-Мавзу. Таълим методлари тушунчаси ва моҳияти

Таълим методларининг умумий тавсифномаси. Оғзаки метод, китоб билан ишлаш, кўргазмали метод, амалий метод ва уларнинг таърифи. Ўқитишнинг репродуктив ва муаммоли-изланиш методлари. Назарий таълим методлари. Таълим оловчиларнинг ўқув-билиш фаолиятини ташкил қилиш методи. Ўқув фаолиятига қизиқтириш ва рағбатлантириш методи. Ишлаб чиқариш таълими методи. Меҳнат фаолиятининг ҳаракатларини кўрсатиш методи. Машқлар ва мустақил ишлаш. Ишлаб чиқаришда фаоллик методи. Таълим оловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларини назорат қилиш. Назарий таълимда таълим оловчиларнинг билим ва кўникмаларини тест орқали текшириш. Таълим методларини танлаш.

24-Мавзу. Таълим мазмуни

Ўзбекистонда таълимнинг асосий мазмуни. Таълимнинг давлат таълим стандарти. Таълимнинг барқарор даражасини таъминлаш. Ўқув юкламаларнинг меъёрига келтирилиши. Таълим оловчилар билимини баҳолаш мезонларининг ишлаб чиқилиши. Ўқув-тарбия жараёнини педагогик ва ахборот технологиялари билан таъминланиши. Битирувчилар малакасига нисбатан меъёрлар ва талабларнинг белгиланиши. Кадрларнинг мақсадли ва сифатли тайёрлаш учун таълим, фан, ишлаб чиқаришнинг самарали интеграциясини таъминланиши. Таълим мазмуни тузилмасининг макродаражаси. Умумтаълим ва касбий тайёргарлик. Микродаражадаги ўқитиш мазмунининг тузилмаси.

23-Мавзу. Касб таълими жараёни

Педагогик жараённинг моҳияти ва тузилиши. Касб таълими жараёнида мазмун, ўқиш, ўқитиш, тарбиялаш асосий боғловчи компонент эканлиги. Илмий билимларни эгаллаш. Муайян фанлар ўртасидаги боғланишларни идрок қилиш, уларни изоҳлай билиш, мустақил равишда умумлаштириш. Касбий таълимнинг тамойиллари. Асосий йўналишдаги ривожланган техника ва илмий ўқитиш. Иш жараёнида соҳавий билимлар ва уларни фанда қўлланилиши. Педагогик жараёни лойиҳалаш. Лойиҳалашнинг объекти ва муаммолари. Педагогик

лойиҳалашнинг умумий алгоритми. Таълим оловчиларнинг ўқув фаолиятини ташкил этиш. Ўқув материални қабул қилиш. Ўқув материални самарали ўзлаштиришнинг ички шароитлари. Касб таълими жараёнида шахсий малакавий билимлар олиш. Шахсий маълумот мазмуни. Малакали ривожланишнинг субъектив мониторинги. Таълим оловчиларнинг малакавий ривожланишини шахсий мўлжалга олиш технологияси. Касбий таълимнинг самарадорлик мезони.

24-Мавзу. Оилада тарбия асослари. Ҳозирги замон ўзбек оилаларидаги тарбиянинг хусусиятлари

Оилада бола тарбияси. Оилани мустаҳкамлаш тўғрисидаги Давлат ва ҳукумат ғамхўрлиги. Буюк мутафаккирлар оила тарбияси ҳақида. Оила тарбиясида миллий анъаналар ва умуминсоний кадриятлардан фойдаланиш. Оила-умуминсоний кадрият ва жамиятнинг бирламчи асоси сифатида. Оилада ҳаёт, унинг урф-одатлари, анъаналари, фуқаролик етуқлиги ва маданий муносабатларнинг тарбия жараёни ва натижаларига таъсири. Оилада бола ҳаётини уюштириш: кун тартиботи, мажбуриятлари, талаблар, болаларнинг уй меҳнатида иштирок этиши.

25-Мавзу. Таълимни ташкиллаштириш шакллари: моҳияти ва мазмуни

Таълимни ташкил қилиш ва уни такомиллаштиришнинг зарурлиги. Таълимни ташкил қилиш ва уни бошқариш ҳақида умумий тушунча. Бошқарув функцияси ва унинг мазмуни: мотивация (қизиқиш уйғотиш) мақсадни белгилаш, педагогик таҳлил, режалаштириш ва бажарилишини ташкил этиш, назорат, тартибга солиш ва ўзгартиришлар киритиш. Педагогик жараёни ташкил қилиш ва бошқариш принциплари. Бошқарувнинг мақсади, мазмуни, методлари, шакллари ва усуллари.

Профессional таълим муассасалари узлуксиз таълимнинг таркибий қисми сифатида. Педагогик кенгаш – ўқув юртини жамоа бўлиб бошқаришнинг Олий органи. Ўқув юртининг педагогик жамоаси ва унинг фаолияти. Ўқув юртининг ички назорати: функцияси, принциплари, шакл ва методлари. Метод бирлашмалар, ўқув-методик кенгашлар ва уларнинг фаолияти.

26-Мавзу. Дидактика – таълим назарияси

Дидактика ҳақида тушунча. Дидактиканинг предмети ва асосий вазифалари. Дидактиканинг асосий категориялари. Таълим мазмуни ҳақида тушунча. Таълим мазмунини белгиловчи объектив ва субъектив омиллар. Таълимнинг икки томонлама жараён эканлиги, таълим жараёнининг асосий таркибий элементлари, мақсадлари, вазифалари, услублари. Таълим – билиш фаолиятида воқеликни билишнинг махсус шакли эканлиги. Мустақилликни мустаҳкамлаш таълимнинг моҳияти – мазмуни эканлиги.

Таълим қонуниятлари: таълимнинг жамият эҳтиёжларига боғлиқлиги, таълимда маълумот бериш. Таълим қоидалари ҳақида тушунча. Таълимнинг илмийлиги. Таълимда узвийлик ва изчиллик. Таълимда онглилик ва фаоллик.

Таълимнинг кўрсатмали бўлиши. Таълим тизимини демократлаштириш ва инсонпарварлаштириш. Таълимда шахсий хусусиятларни ҳисобга олиш.

27-Мавзу. Таълим тизимини бошқаришнинг илмий асослари ва стратегияси

Таълим тизимини бошқариш. Бошқарувнинг кўп илм талаб этишлиги. Бошқаришнинг илмий асослари ва умумий қоидалари. Бошқариш стратегияси ва унинг асосий вазифалари. Таълим муассасасининг мақсадларга эришиш стратегиясини ишлаб чиқиш. Стратегияни татбиқ этиш ва амалий қўллаш. Таълим тарбия жараёнини баҳолашнинг инновацион йўналишларини ўрганиш.

28-Мавзу. Таълим муассасасида ўқув-тарбия жараёнини бошқариш асослари

Ўқув-тарбия жараёнини лойиҳалаш ва бошқариш воситалари. Лойиҳалашни иқтисодий таъминлаш ва амалга оширишни ташкил этиш масалалари. Давлат таълим стандартларининг ташкилий бошқарув функцияси. Таълим сифатини бошқариш. Ўқитиш сифатига ва мутахассис кадрларни тайёрлашга қўйиладиган талаблар, уларга таъсир этувчи омиллар. Аккредитация ва аттестация қилишнинг аҳамияти ва уни ташкил этиш асослари. Ташқи аттестация ва ўз-ўзини аттестациялашнинг мазмуни. Мустақил таълимни бошқариш. Таълим-тарбия жараёнини назорат қилиш.

29-Мавзу. Олий таълим жараёни

Педагогик жараённинг моҳияти ва тузилиши. Олий таълим жараёнида мазмун, ўқиш, ўқитиш, тарбиялаш асосий боғловчи компонент эканлиги. Илмий билимларни эгаллаш. Муайян фанлар ўртасидаги боғланишларни идрок қилиш, уларни изоҳлай билиш, мустақил равишда умумлаштириш. Таълимнинг тамойиллари. Асосий йўналишдаги ривожланган техника ва илмий ўқитиш. Иш жараёнида соҳавий билимлар ва уларни фанда қўлланилиши. Педагогик жараёни лойиҳалаш. Лойиҳалашнинг объекти ва муаммолари. Педагогик лойиҳалашнинг умумий алгоритми. Таълим олувчиларнинг ўқув фаолиятини ташкил этиш. Ўқув материални қабул қилиш. Ўқув материални самарали ўзлаштиришнинг ички шароитлари. Олий таълим жараёнида шахсий малакавий билимларни олиш. Шахсий маълумот мазмуни. Малакали ривожланишнинг субъектив мониторинги. Таълим олувчиларнинг малакавий ривожланишини шахсий мўлжалга олиш технологияси. Касбий таълимнинг самарадорлик мезони.

30-Мавзу. Маъруза ва семинар машғулотларини ташкил этиш услуги

Маъруза, унинг ўқув жараёнида тутган ўрни ва унга қўйиладиган талаблар ҳақида. Олий таълим тизимида қўлланиладиган маъруза турлари. Семинар дарси ва унинг ўқув жараёнида тутган ўрни. Семинар ва амалий-тажриба ишлар

шаклидаги машғулотлар. Семинар дарсини технологик ёндашув асосида ташкил қилиш. Семинар дарсинининг турлари ва функциялари.

31-Мавзу. Талабалар мустақил ишларини бошқариш ва назорат қилиш методикаси

Ўқитишнинг асосий шакллари маъруза, семинар, амалий машғулотлар, лаборатория ишлари, маслаҳат дарси аудиторияда ташкил этилиши. Уларни ташкил этиш мавзулар мураккаблиги даражасига, бериладиган ахборот микторига кўра аввалдан режалаштирилиши, ўқув соатлари ажратилиши. Билим олиш, махсус малакага эга бўлиш, талабларини дунёқарашини шакллантиришда аудиторияда ўтиладиган дарсдан ташқари талабалар томонидан бажарилган мустақил ишларнинг аҳамияти. Талабалар мустақил ишини ташкил қилиш шакллари, мустақил ишларнинг турлари, мустақил таълимни ташкил этишда талабалар вақтини тўғри тақсимлашнинг аҳамияти.

32-Мавзу. Тадқиқотларнинг илмий-техник ва иқтисодий самарадорлиги

Ривожланган хорижий давлатлар таълим тизимидаги ҳозирги йўналишлари. Хорижий давлатлардаги бакалавр ва магистрларни тайёрлашни бошқариш тажрибаси. Халқаро ҳамкорлик ва битимлар. Ривожланган мамлакатларда олий таълимни молиялаштириш. Хорижий олий таълим муассасасида тижорат фаолияти. Хорижий олий таълим муассасаларини молиялашнинг ўзига хос жиҳатлари.

33-Мавзу. Касбий таълим жараёнида ўқитишни ташкиллаштиришнинг назарий асослари

Ўқитиш жараёнининг моҳияти ва қонуниятлари. Ўқитишнинг психологик асослари. Ўқувчиларнинг ўқув фаолияти. Ўқув фаолиятини тузилиши. Ўқувчиларнинг ўқув фаолиятини шакллантириш. Ўзлаштириш жараёни. Ўзлаштириш даражаси. Ўқитиш мақсадлари. Мутахассис модели ўқитиш мақсадларини белгилашнинг асоси сифатида. Ўқитиш мақсадларини белгилаш йўллари. Мақсадлар таксономияси. “Билимлар иқтисодиёти”, “Касбий компетентлик” фанлари мавзулари бўйича ўқитиш мақсадларини белгилаш методикаси.

34-Мавзу. Касбий фанларни ўқитишда индивидуллаштирувчи ва дифференсиаллаштирувчи ўқитиш технологиялари

Ўқитишни индивидуллаштириш ва дифференсиаллаштириш моҳияти. Психологик-педагогик ташҳис (диагностика) индивидуллаштириш ва дифференсиаллаштиришнинг асосидек. Иқтисодий фанларни ўқитишда индивидуллаштириш ва дифференсиаллаштириш технология-модулли ўқитиш технологиясининг ўрни. Иқтисодий фанларни модулли ўқитиш технологияси асосида ўтказиш. Модулли ўқитиш технологияси мазмунини танлаш.

35-Мавзу. Замонавий таълимда инновацион технологиялар

Таълим тизимида педагогик ва инновацион технологияларнинг вужудга келиши. Педагогик янгиликларнинг технология деб аталиши. Таълимни рақамлаштириш жараёни. Педагогик технологияларнинг асосий хусусиятлари. Гоявийлик хусусияти. Тизимлилик хусусияти. Бошқарувчанлик хусусияти. Самарадорлик хусусияти. Қайта такрорлана олиш хусусияти. Бугунги кунда педагогик технологиялар тушунчасига берилган таърифлар ва уларнинг таҳлили.

36-Мавзу. Таълимни рақамлаштириш шароитида масофавий ўқитишни жорий этиш

Масофавий таълим ҳақида тушунча. Масофавий ўқитишнинг анъанавий ўқитиш шаклларида фарқланиши. Масофавий ўқитиш ўқитувчининг вазифаларини кенгайтириши ва янгилashi ҳақида. Ўқитилаётган курслари доимо такомиллаштириш, ижодий активлигини юқорилаштириш ва малакасини, киритилган янгиликлар ва инновацияларга мос билим жараёнини мувофиқлаштириши зарурлиги ҳақида. Масофавий ўқитишни ижтимоий аҳамиятли масалаларни ечишга таъсир этиши лозимлиги ҳақида. Масофавий ўқитишнинг ташкилий асослари. Масофавий ўқитиш назорати. Масофавий ўқитишнинг афзалликлари.

37-Мавзу. Мутахассислик фанларини ўқитишда интерфаол методлардан фойдаланиш методикаси

Ҳозирги кунда мутахассислик фанини ўқитишда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланишнинг шакл, методлари, воситалари. Мутахассислик фанини ўқитишда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш шарт шароитлари. Мутахассислик фанини ўқитиш жараёнига замонавий педагогик технологияларни татбиқ этишнинг зарурияти, ўзига хослиги. Мутахассислик фанини ўқитишда замонавий педагогик технологиялардан фойдаланиш методикаси.

Мутахассислик фанини ўқитиш жараёнига таълим технологиясини татбиқ этишнинг ўзига хос жиҳатлари. Интерфаол методларнинг таълим ва тарбия жараёнидаги ўрни ва имкониятлари. Интерфаол методларнинг педагогик ва психологик хусусиятлари. Интерфаол метод самарадорлик омиллари. Интерфаол методларнинг мақсади. Интерфаол машғулотлар турлари. Интерфаол методларнинг босқичлари. Интерфаол метод тушунчаси ва уларнинг турлари. Замонавий педагогик технологиялар ва уларнинг таълим жараёнидаги ўрни. Интерфаол методлар тузилмаси. Интерфаол ўқитиш ва таълимни самарали ташкил этиш.

38-Мавзу. Аудиториядан ташқари шароитда тарбиявий ишларни ташкил этиш

Давлат талабларини “Таълим тўғрисида”ги Қонун (янги таҳрирдаги) ва Кадрлар тайёрлаш миллий дастур ғоялари асосида ишлаб чиқиш. Дарсдан

ташқари таълимни урф-одатларимиз, миллий кадриятларимиз, республикаимиз ҳудудлари талаблари асосида ташкил этиш. Аудиториядан ташқари шароитда таълим муассасалари тўғарак катнашчиларини доимий равишда фан ва маданиятнинг энг сўнгги ютуқларидан хабардор қилиб туриш, улар онгини ижобий ишлар ва тарбиявий тадбирлар билан банд қилишнинг муҳимлигини англаш. Талабаларда дарсдан ташқари вақтларида турли тўғаракларга аъзо бўлишини таъминлаш. (эстетик таълим, сайёҳлик йўналиши бўйича, экологик таълим йўналиши бўйича, талабаларни маънавий, ахлоқий юналиш бўйича, ҳуқуқий таълим йўналиши бўйича, техник ижодкорлик йўналиши бўйича, иктидорли ва истеъдодли ёшлар, иктисодий таълим).

39-Мавзу. Оила, маҳалла ва таълим муассасасининг тарбиявий ишлар бўйича ҳамкорлиги

Оила ва жамоатчиликнинг тарбиявий таъсирини мувофиқлаштириш юзасидан педагогнинг фаолияти, оила ва жамоатчиликнинг тарбиявий таъсирини вазифалари, ота-оналар ва ўқув юрти билан олиб борадиган тарбиявий ишнинг оммавий шакллари. Ёшлар иттифоқининг ташкил қилиниши. “Оила, маҳалла ва таълим муассасасининг ҳамкорлиги” концепсияси ёшларни мустақиллик ҳолига садоқатли, маънавий баркамол, ватанпарвар этиб тарбиялашда муҳимлигини ўргатиш. Оиланинг юксак тарбиявий имконияти, шахслар ва ота-оналарнинг ўзига хос хусусиятлари. Ота-оналар билан ишлаш шакллари ва усулларини танлаш йўл-йўриқлари. Таълим ва тарбия соҳасига эътиборни кучайтириш.

40-Мавзу. Шахсга жамоавий тарбиявий таъсир кўрсатишнинг шакл ва методлари

Жамоада ва жамоа орқали тарбиялаш тарбиянинг энг муҳим принципларидан бири эканлиги. Соғлом жамоа ҳар бир шахснинг қизиқишлари ва талабларини, унинг индивидуал хусусиятларини ҳисобга олиши. Жамоа – бу одамларнинг бирор бир муайян ижтимоий аҳамияти бўлган фаолият асосида бирлашувларининг ташкилий формаси. Тарбияловчи жамоада педагогик раҳбарлик ёрдамида ўзаро масъулият (ишчанлик) муносабатлари вазиятинигина эмас, балки инсонпарварлик муносабатларини ҳам вужудга келтириши.

Тарбияловчи жамоа педагоглар учун тарбия объекти бўлиши. Педагогик ишларнинг бутун моҳияти жамоаларнинг ташкилий жихатдан шакллантиришга қаратилиши. Ўзини – ўзи бошқариш органлари орқали жамоанинг пухта, бир мақсадга қаратилганлиги ва сермазмун ҳаёти ташкил этилиши.

41-Мавзу. Жамоада шахсни тарбиялаш шакллари ва усуллари

Жамоада ва жамоа орқали шахсни тарбиялаш тарбиянинг энг муҳим тамойилларидан бири эканлиги. Жамоа одамларнинг бирор-бир муайян ижтимоий аҳамияти бўлган фаолият асосида бирлашувларининг ташкилий шаклидир.

Педагогнинг вазифаси ўзини бошқара оладиган жамоани вужудга келтириш. Жамоада легал ва нелегал лидерларни ажратиб олиш. Жамоада шахсни тарбиялашда якка тартибда ёндашиш, ёндашишни мақсадга қаратилганлиги, шахс ҳақида тушунча, шахсни тарбиялашда муҳитнинг роли, жамоада шахсни тарбиялаш усуллари, шахсни шакллантиришнинг тамойиллари. Ўқув – билиш фаолияти билан боғлиқ истикболлар жамоа ривожланишининг барча даражаларида муҳимлиги. “Таълим берувчи – таълим олувчи” диалогидан воз кечиш ва “Таълим берувчи – гуруҳ – таълим олувчи” кўринишидаги уч томонлама ўзаро муносабатга ўтиш.

42-Мавзу. Замонавий таълимда кредит-модул тизими

Кредит-модул тизими тамойиллари. Кредит таълимнинг ўлчов бирлиги. Талабага йўналтирилган таълим. Талабаларнинг мобиллигини кучайтириш. Олий таълим тизимида талабалар ўқиш юқламасининг мувозанатли тақсимооти. Ўқув дастурда фанларнинг сараланиши. Кредит-модул тизимида талабалар билимини баҳоланиши (баҳолар конвертацияси).

43-Мавзу. Ўқитиш жараёнида қўлланиладиган таълим воситалари

Ўқув маълумотларини тақдим этиш шакллари. Таълим воситаларидан самарали фойдаланиш шартлари. Қўлланиладиган ўқитиш услубига қараб дидактик воситалар тўпламини танлаш. Ўқув жараёнида ўқув адабиётлар, кўргазмали қўлланмаларнинг турлари ва улардан фойдаланиш. Гуруҳларни жуфтлик ёки кичик гуруҳларга бўлиб ташкиллаштиришда таълим воситаларидан фойдаланиш. Ўқув машғулотларни аниқ йўналтирилган ўқув топшириқлари асосида олиб бориш. Таълим жараёнида моделлаштирувчи ўйинларни қўллашда таълим воситаларидан фойдаланиш.

44-Мавзу. Тадқиқотларнинг илмий-техник ва иқтисодий самарадорлиги

Ривожланган хорижий давлатлар таълим тизимидаги ҳозирги йўналишлари. Хорижий давлатлардаги бакалавр ва магистрларни тайёрлашни бошқариш тажрибаси. Халқаро ҳамкорлик ва битимлар. Ривожланган мамлакатларда олий таълимни молиялаштириш. Хорижий олий таълим муассасасида тижорат фаолияти. Кредит-модул тизимида асосланган хорижий олий таълим. Хорижий олий таълим муассасаларини молиялашнинг ўзига хос жиҳатлари.

45-Мавзу. ХХИ аср жаҳон таълим тизимидаги глобал тенденсиялар

Ҳозирги замон таълим тизимларини ривожлантиришнинг асосий йўналишлари. Таълим соҳасидаги халқаро ташкилотлар ва жамғармалар ишининг асосий йўналишлари. ЮНЕСКОнинг таълим соҳасини ривожлантириш борасидаги фаолияти. Жаҳонда халқаро маданий ва таълим марказлари фаолияти. Халқаро баҳолаш дастурининг меъёрий асослари. ЭТС

–Эдисационал Тестинг Сервисе, АКШ таълим соҳасида тест синови хизмати. ИЕА –Нидерландия ўқув ютуқларини баҳолаш халқаро Ассоциациясининг секретариати. ДПС ИЕА - Дата Просессинг Сентер ИЕА-Германия ўқув юртларини баҳолаш халқаро Ассоциациясининг натижаларини қайта ишлаш маркази.

46-Мавзу. Таълим муассасасининг иқтисодий фаолиятини либераллаштириш

Олий таълим муассасаларининг ривожлантиришда бюджетдан ташқари маблағлари. Олий ўқув юрти муассасаларини ташқи иқтисодий фаолиятини кенгайтириш. Таълим соҳасида солиқ сиёсатини ривожлантириш. Таълим муассасасининг бюджетдан ташқари молиявий маблағлари. Таълим муассасаларини бюджетдан ташқари фаолиятини бошқариш. Таълим соҳасида кредитлар олиш. Таълим бюджети ва мониторинг тушунчалари. Таълим муассасасини молиялаш тартиби. Таълим муассасасини молия бўлимларининг фаолияти.

47-Мавзу. Муаммоли таълимнинг моҳияти

Муаммоли вазият ва масалалар турлари. Муаммоли таълимни ташкил этишда “6 шляпа” технологиясидан фойдаланиш. Муаммоларни ечишга қаратилган органайзерлар. Дифференциал таълим таърифлари ва унинг аҳамияти. Мазмун буйича дифференциациянинг турлари. Дифференциал таълимни ташкил этишнинг шартлари. Инклюзив таълим. Командада ишлаш технологиясининг тузилиши. Ҳамкорликда ишлаш шакллари: моҳияти ва мазмуни. Ўйин технологияларнинг босқичлари. “Зигзаг” технологияси асосида ўқув жараёнини ташкил этиш.

48-Мавзу. Эвристик таълим талабаларни ижодий қобилиятларини ривожлантириш омили сифатида

Замонавий дидактикада эвристика асослари. Эвристик таълимни шаклланиш тарихий босқичлари. Таълим парадигмаларини таҳлил қилиш. Эвристик таълим фаолиятининг мазмуни. Эвристик қобилиятларнинг ривожланиш динамикаси. Диалог асосидаги эвристик таълим тизими. Эвристик таълимнинг принциплари.

49-Мавзу. Инклюзив таълимга бўлган эҳтиёжлар ва сабаблар

Имконияти чекланган болалар турлари ва уларни инклюзив таълимга жалб этиш омиллари. Инклюзив таълимнинг моҳияти, интеграцион таълимдан фарқи. Имконияти чекланган болалар турлар. Инклюзив таълимнинг халқаро ва республика миқёсида ҳуқуқий асослари. Инклюзив таълим тизимида фаолият кўрсатувчи ресурс ўқитувчи ва ижтимоий педагогнинг вазифалари. Мақсадга мувофиқ олиб бориладиган таълим-тарбия ишлари.

50-Мавзу. Билимлар иқтисодиётида ахборот ресурслари инновацион ривожланишининг асосий омили сифатида

Билимларни бошқаришда ахборот технологиялардан фойдаланиш. Билимларни бошқаришнинг функциялари ва методлари. Янги ижтимоий-иқтисодий шароитда ахборот технологиялардан фойдаланиш. Янги технологияларни жорий этишда инновацион ривожланишнинг муваффақият омиллари. Янги технологияларни жорий этиш орқали компанияларнинг муваффақиятли инновацион ривожланиш мисоллари. Билимларни бошқаришнинг компонентлари: аксиологик компонент, технологик компонент, шахсий-ижодий компонент.

ТАВСИЯ ЭТИЛАЁТГАН АДАБИЁТЛАР

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси-Т.:Ўзбекистон, 2023.- 46 б.
2. Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни. ЎРҚ-637-сон. 2020 йил 23 сентябр.
3. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022 — 2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги ПФ-60-сон Фармони, 2022 йил 28 январ.
4. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Ўзбекистон Республикаси олий таълим тизимини 2030 йилгача ривожлантириш концепциясини тасдиқлаш тўғрисида”ги ПФ-5847-сон Фармони, 2019 йил 8 октябр.
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3151-сон қарори, 2017 йил 27 июл.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислохотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ-3775-сон қарори. 2018 йил 5 июн.
7. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг “Олий таълимдан кейинги таълим тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 304-сонли қарори. 2017 йил 22 май.
8. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси биринчи йиғилишидаги нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2020 йил 21 январ, № 15 (7517)
9. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис Сенатининг биринчи мажлисидаги нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2020 йил 22 январ, № 16 (7518)

10. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қўшма мажлисидаги нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2020 йил 23 январ, № 17 (7519)

11. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг БМТ Бош Ассамблеяси 75-сессиясида сўзлаган нутқини ўрганиш ва кенг жамоатчилик ўртасида тарғиб қилиш бўйича ўқув қўлланма. Т.: Маънавият. – 2021. – 278 б.

12. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг 2022 йил 20 декабрдаги Парламентга Мурожаатномаси // 2022 йил, 20 декабр.

13. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон стратегияси. Т.: Ўзбекистон. 2021 йил, 464-б.

14. Мирзиёев Ш.М. Танкидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик—ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қондаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи. // Халқ сўзи газетаси. 2017 йил 16 январ, №11.

15. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз. – Тошкент : Ўзбекистон, 2016. - 56 б.

16. Мирзиёев Ш.М. Қонун устуворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш—юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови. Тошкент: Ўзбекистон, 2017. – 48 б

17. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халкимиз билан бирга курамиз. – Тошкент: : Ўзбекистон, 2017. – 488 б.

18. Ҳеатхер Фрй., Стеве Кеттеридге., Степхание Маршалл. А Ҳандбоок фор Теачинг анд Леарнинг ин Ҳигхер Эдусатион. Тхирд эдитион. Тхис эдитион публишед 2009 бй Роутледге ,Инс.п 525.

19. Грег Лигхт, Рой Сох, Сусанна Салкинс. Леарнинг анд Теачинг ин Ҳигхер Эдусатион. Лос Ангелес, Лондон, Нью Деҳли. 2014, 341 п.

2. Илмий адабиётлар

1. Акимова О.Б., Исмаилова З.К., Махсудов П.М., Уткина С.Н. Методика профессионального обучения. – Т.: Наврўз, 2020.-146 с.

2. Хакимова М.Ф., Мамаражабов Ш.Э. Махсус фанларни ўқитиш методикаси - Т.: Иқтисодиёт, 2021, 200-бет.

3. Иноятов У.И., Муслимов Н.А., Рўзиева Д.И., Усмонбоева М.Х. Педагогика: нопедагогик олий таълим муассасалари учун мўлжалланган дарслик.– Тошкент: Низомий номидаги ТДПУ, 2016. – 256 бет.

4. Файзуллаева Н.С. Исламов А. Экономика и менеджмент в образовании.-ТДИУ, Иқтисодиёт, 2019.

5. Хакимова М.Ф., Мусаханова Г.М. Касбий педагогика –Т.: ТДИУ, Иқтисодиёт, 2019. -324 б.

6. Муслимов Н.А., Усмонбоева М.Х., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. Педагогик компетентлик ва креативлик асослари. Ўқув методик қўлланма. /– Тошкент, 2015. –120 б.

7. Очилова Г.О. Таълим технологиялари: Ўқув қўлланма - ТДИУ, Иқтисодиёт, 2021 –250 б.

8. Креативная педагогика. Методология, теория, практика. под ред. д. т. н., проф. В. В. Попова, акад. РАО Ю. Г. Круглова. - 4-е изд.— М. : БИНОМ. Лаборатория знаний, 2014, - 322 с.

9. Тожибоева Д., Ёлдошев А. Махсус фанларни ўқитиш методикаси. Дарслик. – Т.: Алоқачи, 2018. -568 б.

10. Хакимова М.Ф., Лутфуллаева Н.Х., Абдуллаева Р.М. Махсус фанларни ўқитиш методикаси. – Т.: Иқтисодиёт, 2019.-138 б.

11. Исамитдинов С., Мадғофурова Д. ва бошқалар. Психология ва педагогика асослари. – Т.: Фан ва технология, 2014. -116 б.

12. Хаджабоев А, И.Хусанов. Касбий таълим методологияси. –Т.: Фан технология. 2006. -175 бет.

13. Чичерина Я.И., Нуркелдиева Д.А., Якубжанова Д.Я. Мутахассислик фанларини ўқитиш методикаси. – Т.: Фан ва технология, 2014. – 128 б

14. Атамуратова ва бошқ. Мутахассислик фанларини ўқитиш методикаси. –Т.: Янги аср авлоди. 2008. – 180 б

20. Асқаров М, Хайитбоев М, Нишонов М. Педагогика. Дарслик. -Т.: Талқин, 2008. -289 б.

21. Бегимкулов У.Ш. Педагогик таълимда замонавий ахборот технологияларини жорий этишнинг илмий-назарий асослари. – Т.: Фан, 2007. - 143 б.

22. Ирматов Х, Абдуллаева Ш. Педагогика назарияси. Дарслик. -Т.: Фан ва технология, 2008. -288 бет.

23. Драпеау Патти. Спаркинг студент креативитй (прастисал вайс то промоте инновативе тхинкинг анд проблем совинг). – Алехандриа – Виргиния, УСА: АССД, 2014. –54

24. Мичаел Ж. Феуер., Роберт Э. Флоден., Наоми Чудовский., Жудие Ахн. Эвалуатион оф Теачер Препаратион Програмс. Сопйригхт 2013 бй тхе Национал Асадемай оф Эдусатион. Алл ригхтс ресервед.Инс.п120. хттп://www.наедусатион.орг.

25. Паулине Давис.,Лани Флориан. Теачинг Стратегиес анд Аппроачес фор Пупилс витх Спесиал Эдусатионал Неедс: А Ссопинг Студй. Сопйригхт © Куеенъс Принтер 2004, Инс.п 87.

26. Тожибоева Д. ва бошқ. Иқтисодий педагогика. -Т.: Фан ва технология. – 2008. – 256 б.

27. Холиков А.А. Педагогик маҳорат асослари. Т.,; Иқтисод. Молия, - 2009. -418 б.

3. Интернет сайтлари

1. www.gov.uz— Ўзбекистон Республикаси ҳукумат портали.

2. www.lex.uz – Ўзбекистон Республикаси Қонун ҳужжатлари маълумотлари миллий базаси.

3. www.солик.уз – Ўзбекистон Республикаси Солиқ Қўмитаси сайти.

4. www.стат.уз – Ўзбекистон Республикаси Статистика Қўмитаси сайти.

5. [хтtp://www.эду.уз](http://www.эду.уз) – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг расмий веб сайти.

6. [хтtp://www.цеу.уз](http://www.цеу.уз) – ТДИУ нинг расмий веб сайти.